

Sygn. akt VII U 921/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 28 października 2013 r.

Sąd Okręgowy w Gdańsku

VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSA w SO w Gdańsku Ewa Downar-Zapolska

Protokolant: starszy sekretarz sądowy Małgorzata Wronkowska

po rozpoznaniu w dniu 28 października 2013 r. w Gdańsku

sprawy K. C.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G.

o prawo do emerytury

na skutek odwołania K. C.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G.

z dnia 13 marca 2013 r. nr (...)

zmienia zaskarżoną decyzję i przyznaje ubezpieczonemu K. C. prawo do emerytury od dnia 19 lutego 2013 r. i ustala, że organ emerytalny nie ponosi odpowiedzialności za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji.

Sygn. akt VII U 921/13

UZASADNIENIE

Decyzją z 13 marca 2013 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. odmówił ubezpieczonemu K. C. prawa do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym z tytułu pracy w szczególnym warunkach z uwagi na niespełnienie warunków nabycia tego prawa, przewidzianych przepisami ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2009 r. nr 153 poz. 1227 ze zm.), dalej: ustawa. Organ rentowy podał, iż nie uwzględnił ubezpieczonemu do stażu pracy wykonywanej w szczególnych warunkach okresów pracy wykonywanej w szczególnych warunkach w okresie od dnia 24 października 1973 r. do dnia 14 stycznia 1974 r. oraz od dnia 05 sierpnia 1985 r. do dnia 27 czerwca 1992 r. w ramach zatrudnienia w (...) Zakładach (...) w S. na stanowiskach obuwnika oraz brygadzysty produkcji – w ocenie bowiem pozwanego wykonywał on wówczas prace na stanowisku pracownika fizycznego, w kolejnym zaś okresie na stanowisku siekania elementów, aby wreszcie pracę tę nadzorować – zaś w zarządzeniu nr 19 Ministra Przemysłu Chemicznego i Lekkiego z dnia 06 sierpnia 1983 r. w wykazie A dział VII pozycja 14 punkty 1-4 wskazano: 1) obuwnik - montażysta, formowacz, szwacz (przy ścieraniu, ścienianiu i szlifowaniu elementów wyrobów), 2) obuwnik - montażysta, formowacz, szwacz (przy nanoszeniu kleju i sklejanu elementów wyrobów z użyciem klejów toksycznych), 3) obuwnik - montażysta, formowacz, szwacz (przy wykańczaniu wyrobów środkami chemicznymi), 4) obuwnik - montażysta, formowacz, szwacz (przy formowaniu cholewek, ćwiekowaniu i przesywaniu obuwia - dublowaniu) (tom II k. 43 akt rentowych).

Odwołanie z dnia 03 kwietnia 2013 r. od powyższej decyzji pozwanego organu rentowego wniósł ubezpieczony K. C., wskazując, iż jest ona niezgodna z prawdą, ponieważ jako brygadzysta sprawował dozór na oddziale opracowania elementów spodowych, a nie (jak wskazano w dokumentach) przy siekaniu. Wniósł również o przesłuchanie świadków na okoliczność rodzaju i charakteru wykonywanej pracy (k. 2 akt sprawy).

W odpowiedzi z dnia 18 kwietnia 2013 r. na odwołanie ubezpieczonego pozwany organ rentowy wniósł o jego oddalenie, podtrzymując stanowisko wyrażone w zaskarżonej decyzji (k. 3-4 akt sprawy).

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

Ubezpieczony K. C., urodzony dnia (...), z zawodu obuwnik po zasadniczej szkole zawodowej, w dniu 20 lutego 2013 r. złożył w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. wniosek o ponowne rozpatrzenie jego wniosku o emeryturę w obniżonym wieku emerytalnym z tytułu pracy w szczególnym warunkach. Ubezpieczony nie jest członkiem Otwartego Funduszu Emerytalnego. Wymagany wiek 60 lat ubezpieczony ukończył w dniu 19 lutego 2013 r. Ubezpieczony nie pozostaje w stosunku pracy.

okoliczności bezsporne, vide: wniosek ubezpieczonego o ponowne rozpatrzenie wniosku o emeryturę – tom II k. 14 akt rentowych

W toku postępowania przed organem rentowym ubezpieczony udowodnił według stanu na dzień 01 stycznia 1999 r. staż sumaryczny 27 lat, 5 miesięcy i 9 dni, w tym 27 lat i 8 dni okresów składkowych oraz 5 miesięcy i 1 dzień okresów nieskładkowych, jednakże nie udowodnił wymaganych 15 lat pracy w warunkach szczególnych – a jedynie 9 lat, 5 miesięcy i 15 dni.

Na skutek przeprowadzonego przez Sąd postępowania dowodowego (opierając się na kartotekach zarobkowych i wynikającym z nich dodatku za pracę w szczególnych warunkach, przyznawanym przez większość miesięcy zatrudnienia) uznać należało jednak, iż ubezpieczony łącznie udowodnił przeszło 15 lat pracy w warunkach szczególnych.

dowód: karta przebiegu zatrudnienia ubezpieczonego – tom II k. 42 akt rentowych

Zaskarżoną w sprawie decyzją z dnia 13 marca 2013 r. pozwany organ rentowy odmówił ubezpieczonemu prawa do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym z tytułu pracy w szczególnym warunkach z uwagi na niespełnienie warunków nabycia tego prawa, tj. wobec nie udowodnienia wymaganego 15-letniego okresu pracy w szczególnych warunkach.

dowód: decyzja pozwanego o odmowie prawa do emerytury z dnia 13 marca 2013 r. – tom II k. 43 akt rentowych

Nie była to pierwsza decyzja pozwanego, odmawiająca wnioskodawcy prawa do świadczenia emerytalnego – bowiem nie zaskarżoną decyzją z dnia 01 lutego 2013 r. pozwany organ rentowy również odmówił ubezpieczonemu prawa do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym z tytułu pracy w szczególnym warunkach z uwagi na niespełnienie warunków nabycia tego prawa, tj. nie udowodnienia wymaganego 15-letniego okresu pracy w szczególnych warunkach.

dowód: decyzja pozwanego o odmowie prawa do emerytury z dnia 01 lutego 2013 r. – tom II k. 12 akt rentowych

W spornych okresach od dnia 24 października 1973 r. do dnia 14 stycznia 1974 r. oraz od dnia 05 sierpnia 1985 r. do dnia 27 czerwca 1992 r. ubezpieczony K. C. był zatrudniony w pełnym wymiarze czasu pracy w (...) Zakładach (...) w S. na stanowiskach obuwnika oraz brygadzysty produkcji. W powyższych okresach stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał prace związane ze szlifowaniem, klejeniem i wykańczaniem wyrobów przemysłu skórzanego, prace związane ze szlifowaniem, klejeniem i wykańczaniem wyrobów przemysłu skórzanego oraz kontrolę

międzyoperacyjną, kontrolę jakości produkcji i usług oraz dozór inżynieryjno-techniczny na oddziałach i wydziałach, w których jako podstawowe wykonywane są prace wymienione w wykazie.

Łącznie w powyższym zakładzie pracy ubezpieczony był zatrudniony od dnia 24 października 1973 r. do dnia 27 czerwca 1992 r. Uprzednio zaś w okresie od dnia 21 sierpnia 1970 r. do dnia 31 października 1970 r. wnioskodawca był tam zatrudniony jako pracownik fizyczny.

W pierwszym okresie zatrudnienia ubezpieczony jako pracownik fizyczny zatrudniony był przy struganiu wgłębień podsuwek na oddziale 412 zakładu pracy. Od dnia 15 stycznia 1974 r. przeniesiono go do pracy na stanowisku obuwnika formowacza (zaliczonej przez pozwanego do stażu pracy w warunkach szczególnych) w ramach oddziału opracowania elementów spodowych.

W drugim okresie zatrudnienia wnioskodawca pracował na stanowisku brygadzisty produkcji na oddziale opracowania elementów spodowych. Nie wykonywał nigdy pracy na oddziale rozkroju, poza kilkumiesięcznym przyuczeniem. W zakładzie pracy nastąpiło połączenie oddziału opracowania elementów spodowych (oddział 411) z oddziałem rozkroju (oddział 412) – które od momentu połączenia funkcjonowały jako oddział rozkroju i opracowania elementów spodowych (oddział 411/2). Obydwa oddziały funkcjonowały na jednej hali produkcyjnej.

Ubezpieczony nie pracował nigdy jako obuwnik zajmujący się siekaniem spodów – jedynie w związku z objęciem stanowiska brygadzisty produkcji od dnia 22 września 1986 r. (od w/w daty na okres próbny, od dnia 20 grudnia 1986 r. na stałe) odbywał w tym zakresie trzymiesięczne przyuczenie w 1985 r., mając nadzorować następnie prace osób zajmujących się siekaniem spodów, musiał więc posiadać odpowiednią wiedzę w tej materii.

Ubezpieczony jako brygadzista zajmował się nadzorem i kontrolą nad pracownikami, którzy pracowali przy ścieraniu podsuwek, ścieraniu podeszw, frezowaniu, sklejanii elementów spodowych, smarowaniu butaprenem, sklejanii i koszeniu podpodeszw, zmywaniem podeszw acetonem oraz odkurzaniu ręcznym podsuwek. Było to ogólnie ujęte formowanie, sklejanie i przygotowanie elementów spodowych do dalszej produkcji obuwia. Wszystkie te prace miały miejsce na tej samej hali. Nadzorował pracę na oddziale, zajmował się przygotowywaniem dwuskładnikowych klejów.

Wnioskodawca koordynował pracę podległych mu pracowników, zapobiegał przerwom w toku produkcji. Odpowiadał za to, aby każdy pracownik siekał i opracowywał elementy według wzorów zgodnie z reżimami technologicznymi. Kontrolował wysiekane i opracowywane elementy. Nadzorował ekonomiczne i racjonalne rozsiekiwanie skór. Demonstrował i instruował podległych pracowników w zakresie stosowania właściwych metod rozkroju skór.

Inni pracownicy, wykonujący na tym samym oddziale zakładu pracy, w tym drugi brygadzista Z. N., otrzymali prawo do emerytury w obniżonym wieku z tytułu pracy w warunkach szczególnych.

Wnioskodawca w okresach spornych nie korzystał z urlopów bezpłatnych.

dowód: świadectwo pracy z dnia 26 czerwca 1992 r. – k. 7 akt (...), świadectwo wykonywania pracy w warunkach szczególnych z dnia 05 listopada 1999 r. – tom II k. 5 akt rentowych, akta osobowe (3 koperty) – koperta na k. 25 akt sprawy, kopie akt osobowych – tom II k. 16-40 akt rentowych, zeznania wnioskodawcy – protokół skrócony k. 17 akt sprawy, protokół elektroniczny k. 20, protokół skrócony k. 29 akt sprawy, protokół elektroniczny k. 31 akt sprawy, zeznania świadków E. D. i Z. N. – protokół skrócony k. 17-18 akt sprawy, protokół elektroniczny k. 20, akta rentowe świadka Z. N.

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie dokumentacji zgromadzonej w aktach niniejszej sprawy, aktach rentowych pozwanego organu w zakresie zarówno ubezpieczonego, oraz aktach osobowych ubezpieczonego ze spornego okresu, których prawdziwość i rzetelność nie była przez żadną ze stron kwestionowana. Sąd również nie znalazł podstaw do podważenia jej wiarygodności z urzędu.

Podstawę ustaleń stanu faktycznego stanowiły także zeznania świadków E. D. i Z. N., bowiem jako osoby obce, nie zainteresowane wynikiem postępowania, a jednocześnie zatrudnione w spornym okresie w tym samym zakładzie

pracy, w ocenie Sądu zasługuje na walor wiarygodności, tym bardziej, że jego zeznania razem z pozostałym zgromadzonym w sprawie materiałem dowodowym, w tym wyjaśnieniami wnioskodawcy, tworzą zwartą i logiczną całość.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

W świetle poczynionych ustaleń faktycznych odwołanie skarżącego K. C. jest zasadne i z tego tytułu zasługuje na uwzględnienie.

Przedmiotem niniejszego postępowania była kwestia ustalenia prawa ubezpieczonego do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym z tytułu pracy w szczególnych warunkach. Wyniki przeprowadzonego przez Sąd postępowania dowodowego wykazały, że wnioskodawca legitymuje się wymaganym 15-letnim stażem pracy w szczególnych warunkach, co sprawia, iż stanowisko organu emerytalnego odmawiające wnioskodawcy prawa do wcześniejszej emerytury, nie jest słuszne.

Ogólne zasady nabywania prawa do emerytury dla ubezpieczonych urodzonych po 1948 r. zostały uregulowane w treści art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2009 nr 153 poz. 1227 ze zm.), dalej: ustawa, zgodnie z którym ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 r. przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32, 33, 39 i 40, tj. spełniają łącznie następujące warunki:

- 1) legitymują się okresem zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymaganym w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż: 65 lat dla mężczyzn, 60 lat dla kobiet,
- 2) mają okres składkowy i nieskładkowy wynoszący co najmniej: 25 lat dla mężczyzn, 20 dla kobiet,
- 3) nie przystąpili do otwartego funduszu emerytalnego albo złożyli wniosek o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu państwa.

Podkreślenia wymaga, iż art. 184 ust 2 powyższej ustawy zmieniony został przez art. 1 pkt 20 ustawy z dnia 11 maja 2012 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2012 r. nr 637) z dniem 01 stycznia 2013r., co skutkuje tym iż od 01 stycznia 2013 r. celem uzyskania uprawnienia do emerytury w warunkach szczególnych nie ma konieczności spełniania przez ubezpieczonych przesłanki rozwiązania stosunku pracy.

Aktem wykonawczym, do którego odsyła ustawa, jest rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego dla pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. Stosownie do treści § 4 tego rozporządzenia pracownik, który wykonywał prace w szczególnych warunkach, wymienione w wykazie A, nabywa prawo do emerytury, jeżeli spełnia łącznie następujące warunki:

- 1) osiągnął wiek emerytalny wynoszący: 55 lat dla kobiet i 60 lat dla mężczyzn,
- 2) ma wymagany okres zatrudnienia, w tym co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach.

W wykazie A – prac w szczególnych warunkach, których wykonywanie uprawnia do niższego wieku emerytalnego – stanowiącym załącznik do rozporządzenia:

- w dziale VII (W przemyśle lekkim) pod pozycją 12 wskazano prace przy produkcji spodów obuwniczych ze skóry, gumy i tworzyw sztucznych oraz klejenie i powlekanie tkanin obuwniczych
- w dziale VII (W przemyśle lekkim) pod pozycją 14 wskazano prace związane ze szlifowaniem, klejeniem i wykańczaniem wyrobów przemysłu skórzanego

- w dziale XIV (Prace różne) pod pozycją 24 wskazano kontrolę międzyoperacyjną, kontrolę jakości produkcji i usług oraz dozór inżynieryjno-techniczny na oddziałach i wydziałach, w których jako podstawowe wykonywane są prace wymienione w wykazie.

Wskazać również należy, iż zgodnie z przepisem § 2 ust. 1 i 2 powołanego wyżej rozporządzenia okresami pracy uzasadniającymi prawo do świadczeń na zasadach określonych w rozporządzeniu są okresy, w których praca w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy.

Okresy pracy natomiast, o których mowa w ust. 1, stwierdza zakład pracy, na podstawie posiadanej dokumentacji, w świadectwie wykonywania prac w szczególnych warunkach, wystawionym według wzoru stanowiącego załącznik do przepisów wydanych na podstawie § 1 ust. 2 rozporządzenia, lub w świadectwie pracy (§ 2 ust. 2).

Trzeba jednak zwrócić uwagę, że zgodnie z utartą praktyką i orzecznictwem w postępowaniu przed sądem okresy zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, przewidziane rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze mogą być ustalane także innymi środkami dowodowymi niż dowód z zaświadczenia z zakładu pracy (por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 10 marca 1984 r., III UZP 6/84 oraz uchwała Sądu Najwyższego z dnia 21 września 1984 r. III UZP 48/84), a więc wszelkimi dopuszczalnymi przez prawo środkami dowodowymi.

Bezspornym jest, iż ubezpieczony w dniu 19 lutego 2013 r. osiągnął 60 rok życia. Wnioskodawca na dzień złożenia wniosku udokumentował okres składkowy i nieskładkowy w wymiarze 25 lat, nie przystąpił do otwartego funduszu emerytalnego. Nie pozostawał również w stosunku pracy – co przez pozwanego nie było kwestionowane, a biorąc pod uwagę brzmienie art. 184 ust. 2 ustawy od dnia 01 stycznia 2013 r. pozostaje okolicznością w sprawie bez znaczenia.

Przedmiotem sporu pozostawało jedynie ustalenie, czy za zatrudnienie w szczególnych warunkach - prace związane ze szlifowaniem, klejeniem i wykańczaniem wyrobów przemysłu skórzanego, prace związane ze szlifowaniem, klejeniem i wykańczaniem wyrobów przemysłu skórzanego oraz kontrolę międzyoperacyjną, kontrolę jakości produkcji i usług oraz dozór inżynieryjno-techniczny na oddziałach i wydziałach, w których jako podstawowe wykonywane są prace wymienione w wykazie - uznać można było sporny okres zatrudnienia ubezpieczonego od dnia 24 października 1973 r. do dnia 14 stycznia 1974 r. oraz od dnia 05 sierpnia 1985 r. do dnia 27 czerwca 1992 r. ubezpieczony K. C. był zatrudniony w pełnym wymiarze czasu pracy w (...) Zakładach (...) w S. na stanowiskach obuwnika oraz brygadzisty produkcji – w ocenie bowiem pozwanego wykonywał on wówczas prace na stanowisku pracownika fizycznego, w kolejnym zaś okresie na stanowisku siekania elementów, aby wreszcie pracę tę nadzorować, zaś w zarządzeniu nr 19 Ministra Przemysłu Chemicznego i Lekkiego z dnia 06 sierpnia 1983 r. w wykazie A dział VII pozycja 14 punkty 1-4 wskazano: 1) obuwnik - montażysta, formowacz, szwacz (przy ścieraniu, ścienianiu i szlifowaniu elementów wyrobów), 2) obuwnik - montażysta, formowacz, szwacz (przy nanoszeniu kleju i sklejanu elementów wyrobów z użyciem klejów toksycznych), 3) obuwnik - montażysta, formowacz, szwacz (przy wykańczaniu wyrobów środkami chemicznymi), 4) obuwnik - montażysta, formowacz, szwacz (przy formowaniu cholewek, ćwiekowaniu i przesywaniu obuwia - dublowaniu).

W ocenie Sądu Okręgowego, fakt wykonywania przez ubezpieczonego pracy w szczególnych warunkach w spornych okresach znajduje potwierdzenie w zebranych w sprawie materiale dowodowym (świadectwo pracy, świadectwo wykonywania pracy w warunkach szczególnych, akta osobowe). Niewątpliwie faktyczny rodzaj pracy ubezpieczonego został potwierdzony zeznaniami świadków – współpracowników ubezpieczonego ze spornych okresów zatrudnienia – którzy zgodnie wskazali, iż wnioskodawca stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał w warunkach szczególnych prace związane ze szlifowaniem, klejeniem i wykańczaniem wyrobów przemysłu skórzanego, prace związane ze szlifowaniem, klejeniem i wykańczaniem wyrobów przemysłu skórzanego oraz kontrolę międzyoperacyjną, kontrolę jakości produkcji i usług oraz dozór inżynieryjno-techniczny na oddziałach i wydziałach, w których jako podstawowe wykonywane są prace wymienione w wykazie. Należy wskazać, iż świadkowie ci stanowili

wiarygodne osobowe źródła dowodowe dla Sądu, ponieważ pracowali w zakładzie pracy okresach pokrywających się z zatrudnieniem tam ubezpieczonego (świadek E. D. – od 1975 r., świadek Z. N. – w latach 1969-2000 tj. do upadku przedsiębiorstwa). Obydwoje świadkowie w sposób zbieżny i dla Sądu wiarygodny opisywali oddziały, na których pracę wykonywał K. C., fakt (nie umiejscowiony co prawda co do dokładnej daty) dokonania przekształceń w strukturze zakładu pracy i połączenia dotychczasowych oddziałów 411 i 412 w oddział 411/2. Istotne jest, iż obydwie te osoby wykonywały pracę na tej samej hali produkcyjnej zakładu pracy – zatem mieli możliwość obserwowania, czym faktycznie, jakimi pracami, zajmował się ubezpieczony. Należy także zwrócić uwagę, iż świadek N. był – podobnie jak skarżący – brygadzystą na oddziale opracowania elementów spodowych, nadzorując odmienne grupy pracowników (wnioskodawca nadzorował pracowników ścierających elementy spodowe), zatem pracował na równorzędnym stanowisku w tym samym miejscu pracy. Sąd w całości dał zatem wiarę zeznaniom świadków. Obydwoje świadkowie nie posiadali wiedzy na temat urlopów bezpłatnych ubezpieczonego w spornym okresie – jednakże w tym zakresie pozwany nie podnosił żadnych zarzutów, ani też okoliczność taka nie wynika z żadnych z przedłożonych w niniejszym postępowaniu dokumentów (świadcstwo pracy, akta osobowe). Także wnioskodawca zeznał, w okresach spornych nie korzystał z urlopów bezpłatnych.

Godzi się również w tym miejscu wskazać, iż ubezpieczony na rozprawie w dniu 28 października 2013 r. (k. 29 akt sprawy) podniósł okoliczność, iż pozostałe osoby pracujące na tym samym oddziale otrzymywały prawo do emerytury w obniżonym wieku z tytułu pracy w warunkach szczególnych. Jak ustalił Sąd, okoliczność tę potwierdzają zarówno zeznania świadka Z. N. (k. 18 akt sprawy), jak również zawartość akt rentowych tego świadka (świadcstwo pracy z dnia 31 stycznia 2000 r. dot. stanowisk pracy obuwnika formowacza i brygadzysty produkcji – k. 7 akt rentowych, świadcstwo wykonywania pracy w warunkach szczególnych z dnia 31 stycznia 2000 r. – k. 8 akt rentowych), w tym przede wszystkim decyzją pozwanego z dnia 07 stycznia 2013 r. w ramach której przyznał on Z. N. prawo do emerytury z tytułu pracy w warunkach szczególnych z dniem ukończenia wieku 60 lat (k. 58-59 akt rentowych). Niezasadne zatem w ocenie Sądu było różnicowanie sytuacji prawnej osób, co do których – jak ustalono – wykonywały one te same czynności pracownicze (stanowisko brygadzysty produkcji), które w przypadku świadka N. stanowiły podstawę przyznania świadczenia, zaś w wypadku wnioskodawcy nie zostały do jego przyznania zaliczone ani uwzględnione.

Jak ustalił Sąd, w pierwszym okresie zatrudnienia ubezpieczony jako pracownik fizyczny zatrudniony był przy struganiu wgłębień podsuwek na oddziale 412 zakładu pracy. Od dnia 15 stycznia 1974 r. przeniesiono go do pracy na stanowisku obuwnika formowacza (zaliczonej przez pozwanego do stażu pracy w warunkach szczególnych) w ramach oddziału opracowania elementów spodowych. W ocenie Sądu prace te niewątpliwie mieszczą się w zakresie produkcji spodów obuwniczych ze skóry, gumy i tworzyw sztucznych oraz klejenie i powlekanie tkanin obuwniczych, wskazanych w cytowanych powyżej przepisach rozporządzenia.

W późniejszym spornym drugim okresie wnioskodawca pracował na stanowisku brygadzysty produkcji na oddziale opracowania elementów spodowych. Nie wykonywał nigdy pracy na oddziale rozkroju, poza kilkumiesięcznym przyuczeniem. W zakładzie pracy nastąpiło połączenie oddziału opracowania elementów spodowych (oddział 411) z oddziałem rozkroju (oddział 412) – które od momentu połączenia funkcjonowały jako oddział rozkroju i opracowania elementów spodowych (oddział 411/2). Obydwa oddziały funkcjonowały na jednej hali produkcyjnej. Ubezpieczony nie pracował nigdy jako obuwnik zajmujący się siekaniem spodów – jedynie w związku z objęciem stanowiska brygadzysty produkcji od dnia 22 września 1986 r. (od w/w daty na okres próbny, od dnia 20 grudnia 1986 r. na stałe) odbywał w tym zakresie trzymiesięczne przyuczenie w 1985 r., mając nadzorować następnie prace osób zajmujących się siekaniem spodów, musiał więc posiadać odpowiednią wiedzę w tej materii. Ubezpieczony jako brygadzysta zajmował się nadzorem i kontrolą nad pracownikami, którzy pracowali przy ścieraniu podsuwek, ścieraniu podeszw, frezowaniu, sklejanu elementów spodowych, smarowaniu butaprenem, sklejanu i koszeniu podpodeszw, zmywaniem podeszw acetonem oraz odkurzaniu ręcznym podsuwek. Było to ogólnie ujęte formowanie, sklejanie i przygotowanie elementów spodowych do dalszej produkcji obuwia. Wszystkie te prace miały miejsce na tej samej hali. Wnioskodawca nadzorował pracę na oddziale, zajmował się przygotowaniem dwuskładnikowych klejów.

Tym samym w ocenie Sądu spełniona została przesłanka nadzorowania przez ubezpieczonego innych prac wykonywanych w warunkach szczególnych, o których jest mowa w wykazie, o której także jednoznacznie wypowiada

się orzecznictwo, wskazując, iż jeżeli chodzi o pracę wymienioną w pkt 24, działu XIV, wykazu A do rozporządzenia z 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. Nr 8, poz. 43), to metodycznie podstawowe znaczenie ma ustalenie jakie prace wykonywali pracownicy podwładni. Warunkiem jest tu pozytywne stwierdzenie, że jako podstawowe wykonywali prace wymienione w wykazie. Dopiero wówczas można oceniać czy określona kontrola bądź dozór stanowiły pracę w szczególnych warunkach, przy czym łącznikiem jest narażenie ubezpieczonego na czynniki istniejące na stanowiskach pracy podwładnych zatrudnianych w szczególnych warunkach. Również więc do kontrolującego czy dozoru wymaga się aby praca z pkt 24 była wykonywana stale i pełnym wymiarze czasu pracy na danym stanowisku (§ 2 rozporządzenia) (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4 listopada 2008 r., I UK 111/08, podobnie postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 15 lutego 2012 r., I UK 360/11 oraz wyrok Sądu Najwyższego z dnia 5 października 2011 r., II UK 48/11).

Kluczowe dla rozstrzygnięcia przedmiotowej sprawy było w ocenie Sądu Okręgowego ustalenie charakteru i rodzaju pracy wykonywanych przez ubezpieczonego K. C. jako podstawowe, i czy praca ta wykonywana była przez niego w warunkach szczególnych.

Godzi się w tym miejscu przytoczyć ugruntowany pogląd judykatury, z którego wynika, iż czynności ogólnie pojętego nadzoru lub kontroli w procesie produkcji wykonywanej w wydziałach i oddziałach, w których zatrudnieni są pracownicy wykonujący pracę w warunkach szczególnych w rozumieniu rozporządzenia w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, objęte poz. 24 działu XIV wykazu A rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. Nr 8, poz. 43 ze zm.), to te czynności, które wykonywane są w warunkach bezpośrednio narażających na szkodliwe dla zdrowia czynniki, a więc polegające na bezpośrednim nadzorze i bezpośredniej kontroli procesu pracy na stanowiskach pracy wykonywanej w szczególnych warunkach. Jeśli zatem czynności te wykonywane są w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na stanowisku pracy związanym z kontrolą międzyoperacyjną, kontrolą jakości produkcji i usług oraz dozorem inżynieryjno-technicznym, to okres wykonywania tej pracy jest okresem pracy uzasadniającymi prawo do świadczeń na zasadach określonych w rozporządzeniu (wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 23 sierpnia 2012 r., III AUa 366/12). Jeśli czynności ogólnie pojętej kontroli oraz dozoru inżynieryjno-technicznego wykonywane są stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na stanowisku pracy związanym z określoną w pkt 24 działu XIV wykazu A stanowiącego załącznik do rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. Nr 8, poz. 43 ze zm.) kontrolą lub dozorem inżynieryjno-technicznym, to okres wykonywania tej pracy jest okresem pracy uzasadniającym prawo do świadczeń na zasadach przewidzianych w rozporządzeniu, niezależnie od tego ile czasu pracownik poświęca na bezpośredni dozór pracowników, a ile na inne czynności ściśle związane ze sprawowanym dozorem i stanowiące jego integralną część, takie jak sporządzanie związanej z nim dokumentacji. Jednakże czym innym jest wykonywanie czynności administracyjno-biurowych ściśle związanych ze sprawowaniem dozoru inżynieryjno-technicznego, a czym innym wykonywanie w ramach zakresu obowiązków również innych czynności, niemających związku z wykonywaniem bezpośredniego dozoru nad procesem produkcji. Wykonywanie takich czynności w ramach zakresu obowiązków na danym stanowisku pracy uniemożliwia sprawowanie dozoru stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, a w konsekwencji wyłącza zaliczenie takiego okresu zatrudnienia do pracy w szczególnych warunkach (wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 22 sierpnia 2012 r., III AUa 374/12).

Niewątpliwie wskazać należy, iż postępowanie dowodowe przeprowadzone w sprawie wykazało, że takim właśnie, o jakim mowa w cytowanych wyżej orzeczeniach, bezpośrednim nadzorem i kontrolą w spornym okresie zatrudnienia zajmował się ubezpieczony w zakresie szerokiego spektrum prac związanych z produkcją spodów obuwniczych ze skóry, gumy i tworzyw sztucznych oraz klejeniem i powlekaniem tkanin obuwniczych, szlifowaniem, klejeniem i wykańczaniem wyrobów przemysłu skórzanego.

Wnioskodawca bowiem koordynował pracę podległych mu pracowników, zapobiegał przerwom w toku produkcji. Odpowiadał za to, aby każdy pracownik siekał i opracowywał elementy według wzorów zgodnie z reżimami

technologicznymi. Kontrolował wysiekane i opracowywane elementy. Nadzorował ekonomiczne i racjonalne rozsiękiwanie skór. Demonstrował i instruował podległych pracowników w zakresie stosowania właściwych metod rozkroju skór. Zajmował się nadzorem i kontrolą nad pracownikami, którzy pracowali przy ścieraniu podsuwek, ścieraniu podeszw, frezowaniu, sklejanii elementów spodowych, smarowaniu butaprenem, sklejanii i koszeniu podpodeszw, zmywaniem podeszw acetonem oraz odkurzaniu ręcznym podsuwek. Było to ogólnie ujęte formowanie, sklejanii i przygotowanie elementów spodowych do dalszej produkcji obuwia. Wszystkie te prace miały miejsce na tej samej hali produkcyjnej zakładu pracy.

Należy przy tym stwierdzić, iż prace wykonywane na każdym ze stanowisk, które w spornych okresach wnioskodawca nadzorował, są zbieżne z pracami wskazanymi zarówno w rozporządzeniu, jak i nr 19 Ministra Przemysłu Chemicznego i Lekkiego z dnia 06 sierpnia 1983 r. wskazanym w treści świadectwa wykonywania pracy w warunkach szczególnych z dnia 05 listopada 1999 r. (tom II k. 5 akt rentowych) w wykazie A dział VII pozycja 12 punkt 7 (obuwnik – wykrawacz [elementów spodowych]), pozycja 14 punkt 1 (obuwnik - montażysta, formowacz, szwacz [przy ścieraniu, ścienianiu i szlifowaniu elementów wyrobów]), jak również w wykazie A dział XIV pozycja 24 punkt 1 (kontrola międzyoperacyjna, kontrola jakości produkcji i usług oraz dozór inżynieryjno-techniczny na oddziałach i wydziałach, w których jako podstawowe wykonywane są prace wymienione w wykazie).

W tym miejscu godzi się wskazać, iż zarządzenia resortowe (w tym wskazywane powyżej) nie stanowią źródeł powszechnie obowiązującego prawa, i stanowią jedynie pomocnicze akty prawa niższego rzędu oraz dokumenty dotyczące jedynie konkretnych zakładów pracy, do których odwoływali się poszczególni pracodawcy, wskazując w dokumentacji pracowniczej (świadectwach wykonywania pracy w warunkach szczególnych) na rodzaje wykonywanej przez pracowników pracy. Kluczowym i podstawowym dokumentem w tym zakresie pozostaje cytowane powyżej rozporządzenie. Wypowiedział się bowiem w powyższym zakresie Sąd Najwyższy, wskazując, iż źródłem prawa do emerytury za pracę w szczególnych warunkach jest ustawa z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS i rozporządzenie z 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. Nr 8, poz. 43 ze zm.). Nie jest nim natomiast zarządzenie resortowe, jako że nie stanowi źródła prawa (art. 87 Konstytucji). Wykazy resortowe wydane na podstawie § 1 ust. 2 i 3 rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze mają charakter informacyjny, techniczno - porządkujący, uściślający oraz mogą mieć znaczenie w sferze dowodowej, stanowiąc podstawę domniemania faktycznego (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 22 marca 2012 r., I UK 403/11). Na marginesie jedynie Sąd Okręgowy pragnie przytoczyć pogląd Sądu Najwyższego, który wskazał, iż co prawda, wykazy resortowe mają charakter jedynie informacyjny, techniczno-porządkujący i uściślający, jednakże z faktu, że właściwy minister, kierownik urzędu centralnego lub centralny związek spółdzielczy w porozumieniu z Ministrem Pracy, Płac i Spraw Socjalnych ustalił w podległych i nadzorowanych zakładach pracy, że dane stanowisko pracy jest stanowiskiem pracy w szczególnych warunkach, może płynąć domniemanie faktyczne (art. 231 k.p.c.), że praca na tym stanowisku w istocie wykonywana była w takich warunkach i odwrotnie, brak konkretnego stanowiska pracy w takim wykazie może - w kontekście całokształtu ustaleń faktycznych - stanowić negatywną przesłankę dowodową (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 25 lutego 2010 r., II UK 218/09; podobnie wyrok Sądu Najwyższego z dnia 24 listopada 2011 r., I UK 164/11).

W ocenie Sądu Okręgowego, wobec udowodnienia wykonywania stale i w pełnym wymiarze czasu pracy w warunkach szczególnych, ubezpieczony K. C. spełnił wszystkie przesłanki dla nabycia emerytury w obniżonym wieku, ponieważ osiągnął 60 rok życia, na dzień złożenia wniosku udokumentował okres składkowy i nieskładkowy w wymiarze 25 lat, nie przystąpił do otwartego funduszu emerytalnego, a także spełnił przesłankę udokumentowania stażu co najmniej 15 lat pracy wykonywanej w szczególnych warunkach.

W tym miejscu zwrócić także należy uwagę na to, iż zgodnie z brzmieniem art. 118 ust. 1a ustawy, w razie ustalenia prawa do świadczenia lub jego wysokości orzeczeniem organu odwoławczego za dzień wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji uważa się również dzień wpływu prawomocnego orzeczenia organu

odwoławczego, jeżeli organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności za nie ustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji. Organ odwoławczy, wydając orzeczenie, stwierdza odpowiedzialność organu rentowego.

Należy podkreślić, że zgodnie z wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 11 września 2007 r. OTK-A 2007/8/97 powyższy przepis należy rozumieć w ten sposób, że za dzień wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji uznaje się dzień wpływu prawomocnego orzeczenia tylko w sytuacji, gdy za nie ustalenie tych okoliczności nie ponosi odpowiedzialności organ rentowy.

Zdaniem Sądu, w niniejszej sprawie okoliczności, na podstawie których Sąd uznał odwołanie ubezpieczonego za zasadne zostały ostatecznie wyjaśnione w drodze uzupełnienia materiału dowodowego o zeznania świadków i ubezpieczonego wyjaśniające zakres obowiązków i charakter pracy ubezpieczonego, co uzasadnia zastosowanie dyspozycji art. 118 ust. 1a ustawy poprzez wnioskowanie a contrario.

W konkluzji z wyżej przytoczonych względów Sąd Okręgowy na mocy art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. w związku z cytowanymi wyżej przepisami, w punkcie I wyroku zmienił zaskarżoną decyzję organu rentowego z dnia 13 marca 2013 r. i przyznał ubezpieczonemu K. C. prawo do emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach od dnia 19 lutego 2013 r. (tj. od dnia ukończenia wieku 60 lat). Sąd Okręgowy wziął pod uwagę fakt, iż wniosek o emeryturę ubezpieczony złożył w dniu 20 lutego 2013 r. oraz dyspozycję art. 129 ust. 1 cyt. ustawy, zgodnie z którym świadczenia wypłaca się poczynając od dnia powstania prawa do tych świadczeń, nie wcześniej jednak niż od miesiąca w którym zgłoszono wniosek.

Działając zaś na podstawie art. 118 ust. 1a ustawy, Sąd wnioskując a contrario, nie stwierdził odpowiedzialności pozwanego organu rentowego za nie ustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji, mając na uwadze fakt, iż dopiero wyniki niniejszego postępowania dowodowego pozwoliły na poczynienie wiążących ustaleń co do charakteru zatrudnienia ubezpieczonego, mającego wpływ na jego prawo do wnioskowanego świadczenia.

SSA w SO Ewa Downar-Zapolska

(...)

1. (...),
2. (...),
3. (...).

SSA w SO Ewa Downar-Zapolska